

Briselē, 13.6.2019.
COM(2019) 295 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI UN
PADOMEI**

Ceļvedis uz vienošanos par Savienības ilgtermiņa budžetu 2021.-2027. gadam

*Eiropas Komisijas ieguldījums Eiropadomes sanāksmē
2019. gada 20.-21. jūnijā*

CEĻVEDIS UZ VIENOŠANOS PAR SAVIENĪBAS ILGTERMIŅA BUDŽETU 2021.–2027. GADAM

1. Dalībvalstu sarunu pēdējā posma sākšanās

Eiropas politiskie līderi 2019. gada 9. maijā Sibiu (Rumānijā) vienojās par to, ka “mēs paši atradīsim mūsu vērienīgajiem mērķiem piemērotus līdzekļus. Mēs Savienībai nodrošināsim līdzekļus, kas ir vajadzīgi, lai sasniegtu tās mērķus un īstenotu tās politiku.”¹ Tāda ir likme šobrīd, Savienībai ieejot pēdējā sarunu posmā par nākotnes ilgtermiņa budžetu – daudzgadu finanšu shēmu.

Komisija 2018. gada maijā un jūnijā iesniedza priekšlikumus jaunam un mūsdienīgam ilgtermiņa budžetam, kas cieši saistīts ar Savienības prioritātēm. Sekoja intensīvs tehniskais darbs gan Eiropas Parlamentā, gan Padomē. Komisija lika uzsvāru uz finansējuma palielināšanu jaunām prioritātēm, esošo programmu modernizēšanu, budžeta vienkāršošanu un racionalizēšanu un lielāku elastību Savienības budžetā, un šiem priekšlikumiem ir spēcīgs atbalsts gan Eiropas Parlamentā, gan Padomē, savukārt diskusijas turpinās galvenokārt par atbilstošām proporcijām, kas ES budžetā jāatvēr atsevišķām Savienības politikas jomām.

Eiropadome 2018. gada decembrī aicināja nākamo Padomes prezidentvalsti Rumāniju “izstrādāt norādes nākamajam sarunu posmam, lai Eiropadomē panāktu vienošanos 2019. gada rudenī”. Kopš tā laika darbs, ko vada Rumānijas prezidentūra, ir palīdzējis identificēt galvenos jautājumus, par kuriem politiskajiem līderiem būs jālemj līdz rudenim.

Vienošanās ir tuvu, taču vēl ir daudz darāmā. Vērienīga un līdzsvarota vienošanās par nākotnes finanšu shēmu būs iespējama tikai tad, ja Eiropadome nodrošinās spēcīgu politisko vadību. Paša pēdējā posmā būs jāpanāk kompromisi, un būs vajadzīga vēlme virzīties uz priekšu visas Eiropas interesēs. Tas būs nepieciešams, lai izvairītos no dārgiem kavējumiem jauno programmu uzsākšanā – mēs nevēlamies palaist garām to radītās priekšrocības.

Eiropadomes 20. un 21. jūnija sanāksme būs svarīgs pagrieziena punkts šajā procesā. Tā būs iespēja sniegt norādījumus galvenajos politiskajos jautājumos, kas veidos nākotnes ilgtermiņa budžetu un ļaus Savienībai efektīvi īstenot Sibiu deklarācijā noteiktās prioritātes. Pēc tam vadīt noslēdzošo darba posmu būs Somijas prezidentūras uzdevums.

Laikā, kad valda liela nenoteiktība, Eiropas Savienībai arī turpmāk jābūt stabilitātes veicinātājai. Vērienīga dalībvalstu vienošanās rudenī par nākotnes ilgtermiņa budžetu parādīs, ka Savienība ir mērķtiecīgi apņēmusies īstenot savu pozitīvo darba kārtību visu Eiropas iedzīvotāju labā. Tas būs pamats savlaicīgas vienošanās panākšanai ar Eiropas Parlamentu. Tāpat tas dos pietiekami daudz laika pabeigt darbu pie 37 tematiskajām programmām un praktiskajiem pasākumiem to veiksmīgai uzsākšanai 2021. gada 1. janvārī.

Komisija aicina Eiropadomi izstrādāt ceļvedi, kā rudenī panākt vienošanos par ES ilgtermiņa budžetu, un aicināt Padomi noteikt darbu pie šā jautājuma par prioritāti.

2. Sasniegumu izmantošana par pamatu

Jau ir izdarīts ievērojami daudz. Līdzsvarotais pasākumu kopums, ko Komisija ierosināja pagājušajā gadā, tika plaši atzīts par stabilu pamatu sarunām. Kopumā tiek atzīts, ka nākotnē Savienībai būs vajadzīgs mūsdienīgs, elastīgs un racionalizēts budžets, kas ir tik vērienīgs, ka spēj nodrošināt to problēmu risināšanu, ar kurām Eiropa saskaras.

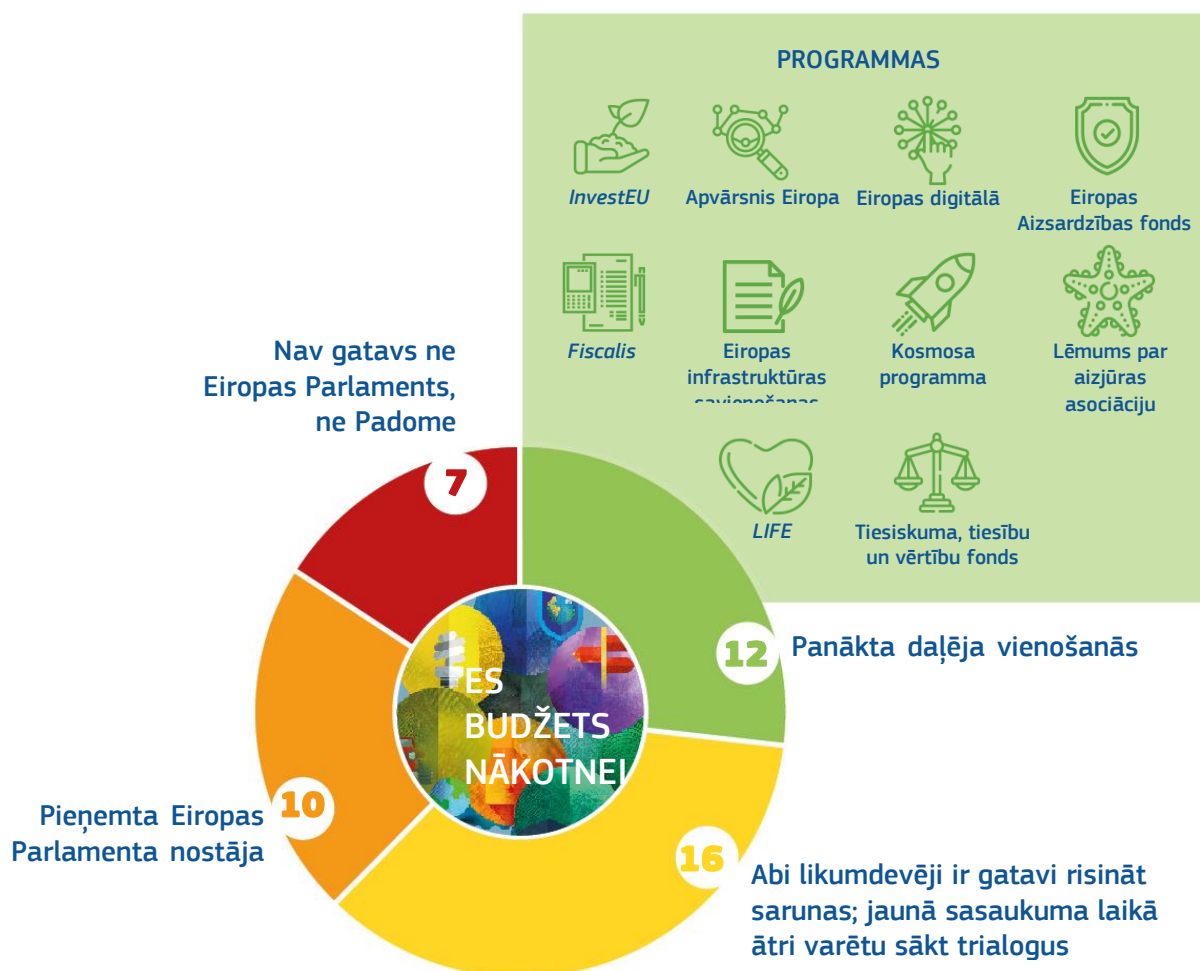
¹ Sibiu deklarācija, 2019. gada 9. maijs, <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2019/05/09/the-sibiu-declaration/>

Secīgās Padomes prezidentūras ir noteikušas strauju tempu. Bulgārijas prezidentūra ātri sāka darbu, un Austrijas prezidentūra pabeidza Komisijas priekšlikumu pirmo tehnisko lasījumu. Tas ļāva “sarunu tematu” projektā identificēt galvenos politiskos jautājumus saistībā ar nākamās daudzgadu finanšu shēmas veidolu. Kopš tā laika Rumānijas prezidentūra ir vadījusi virkni tematisku diskusiju, kas palīdz atrisināt tehniskos jautājumus un sašaurina atklātos jautājumus, kuru risināšanai būs nepieciešama politisko līderu tieša iesaiste.

Arī Eiropas Parlaments ir apliecinājis stingru apņemšanos panākt savlaicīgu un vērienīgu vienošanos par nākotnes ilgtermiņa budžetu. 2018. gada 7. novembra starpposma ziņojumā par daudzgadu finanšu shēmu tika uzsvērtā nepieciešamība nākamajā septiņu gadu periodā nodrošināt vērienīgāku un ticamu ES budžetu visu iedzīvotāju labā.

Arī Parlaments un Padome konstruktīvi un efektīvi iesaistījās sarunās par nozaru programmām. Iestādes ir pabeigušas izstrādāt vismaz daļējas sarunu pilnvaras lielākajai daļai nozaru tiesību aktu priekšlikumu, kas ir nākotnes ilgtermiņa budžeta pamatā. Starp abiem likumdevējiem jau ir panākta vienota izpratne par galvenajām iezīmēm daudzās svarīgās programmās, kuras aptver stratēģiski nozīmīgus jautājumus, piemēram, pētniecību, aizsardzību, ieguldījumus un digitālo pārveidi. To izstrāde līdz galam, kā arī pārējo programmu pabeigšana, tagad ir ļoti atkarīga no ātras vienošanās par daudzgadu finanšu shēmu.

PAŠREIZĒJAIS STĀVOKLIS AR NOZARU FINANŠU TIESĪBU AKTU PRIEKŠLIKUMIEM*

* 37 programmu pamatā ir 45 tiesību aktu priekšlikumi. 12 daļējās vienošanās nozīmē vienotu izpratni par šiem priekšlikumiem attiecībā uz 10 programmām starp Eiropas Parlamentu un Padomi vai – attiecībā uz Padomes aktiem – tikai Padomē.

Lai gan vēl ir jāatrisina vairāki svarīgi jautājumi, jo īpaši attiecībā uz finanšu aspektiem, līdz šim Eiropas Parlamentā un Padomē notiekošās diskusijas liecina par plašu atbalstu daudziem būtiskiem modernizācijas elementiem, ko Komisija ierosinājusi nākamajai daudzgadu finanšu shēmai:

- **liela uzmanība Eiropas pievienotajai vērtībai** un nepieciešamība nodrošināt pienācīgu atbalstu jaunām un steidzamām prioritātēm, piemēram, pētniecībai un inovācijai, digitālajai ekonomikai, jauniešiem, migrācijai un robežu pārvaldībai, drošībai, aizsardzībai un ārējai darbībai, kā arī lielāks uzsvars uz ilgtspēju, tostarp vērienīgāks klimata jomas integrēšanas mērķis;
- nākotnes budžeta **racionalizēta un pārredzamāka** struktūra;
- **programmu skaita radikāla samazināšana** un **jaunu integrētu programmu** izveide tādās jomās kā ieguldījumi cilvēkos, vienotais tirgus, stratēģiskie ieguldījumi, tiesības un vērtības un ārējās darbības, kā arī lielāks **uzsvars uz sinerģiju starp instrumentiem**;
- **finansēšanas noteikumu vienkāršošana**, lai samazinātu birokrātiju, ar ko saskaras saņēmēji un vadošās iestādes, un lielāks uzsvars uz izpildi un rezultātiem ;
- **elastīgāks budžets**, lai spētu ātri reaģēt strauji mainīgā pasaulē.

Ir panākta ievērojama virzība uz priekšu arī attiecībā uz **eurozonas konverģences un konkurētspējas budžeta instrumenta** iezīmēm. Tas veicinās kohēziju Savienībā, stiprinot ekonomiskās un monetārās savienības noturību. Saskaņā ar 2018. gada 14. decembra Eurosamitā izstrādātajām pilnvarām darbs strauji virzās uz priekšu, pamatojoties uz Komisijas sagatavoto Reformu atbalsta programmas priekšlikumu. Nostājas tuvinās, un tuvojas vienošanās par instrumenta galvenajām iezīmēm.

Tiek arī plaši atzīts – jaunais mehānisms ar mērķi nodrošināt, ka **vispārēji trūkumi tiesiskuma jomā** neapdraudēs budžetu, būs vienošanās par nākotnes daudzgadu finanšu shēmu būtisks elements. Lai gan vēl ir jāatrisina virkne jautājumu, Austrijas un Rumānijas prezidentūru laikā notikušās diskusijas apliecināja stingru atbalstu Komisijas priekšlikumam. Ir panākta ievērojama virzība uz priekšu tehniskā līmenī, un tam vajadzētu ļaut panākt vienošanos Padomē Somijas prezidentūras laikā. Parlaments savu nostāju pieņēma 2019. gada 16. janvārī.

Uz priekšu pavirzījies arī darbs pie Komisijas priekšlikumiem **modernizēt ES budžeta ieņēmumu daļu**. Savienībai ir vajadzīga vienkāršāka un taisnīgāka ES budžeta finansēšanas sistēma, kas būtu ciešāk saistīta ar Savienības politiku un piedāvā alternatīvus ieņēmumu avotus, lai palīdzētu finansēt jaunas prioritātes un kompensēt Apvienotās Karalistes izstāšanās radīto ietekmi. Eiropas Parlaments ir skaidri norādījis, ka pašu resursu reforma un ieņēmumu avotu dažādošana ir nosacījums, lai tas varētu sniegt piekrišanu nākotnes finanšu shēmai. Padome kļūst arvien atvērtāka jaunu pašu resursu principam.

3. Tuvošanās taisnīgas un līdzsvarotas vienošanās panākšanai

Jūnija Eiropadomes sanāksme aizsāks pēdējo posmu dalībvalstu sarunās par nākamo daudzgadu finanšu shēmu. Līdz šim sasniegtais iepriecina, taču tagad ir vajadzīgs jauns politisks stimuls, lai rudenī sarunas varētu veiksmīgi pabeigt. Ir atrisināti daudzi tehniski jautājumi. Tagad ir pienācis laiks no jauna pievērst uzmanību būtiskajiem politiskajiem jautājumiem, kuri veidos Savienības nākotnes finanšu shēmu, un jo īpaši finanšu aspektiem. Tāpēc ļoti svarīga būs Eiropadomes sniegta spēcīga politiskā vadība.

Komisija ir konsekventi uzsvērusi, ka panākumu atslēga būs taisnīgums un līdzsvars. Budžeta kopējam apjomam būs jābūt pietiekami vērienīgam, lai efektīvi īstenotu Savienības kopējās prioritātes, vienlaikus pienācīgi ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanās finansiālo ietekmi. Ir nepieciešams jauns līdzsvars starp lielāku finansējumu jaunām izdevumu prioritātēm un pastāvīgu stingru atbalstu modernizētai kopējai lauksaimniecības politikai un kohēzijas politikai. Ir jāstiprina saikne starp finansējumu no ES budžeta un ES politikas prioritātēm un vērtībām. Finansējuma piešķiršana dalībvalstu starpā jāveic, pamatojoties uz taisnīgiem un objektīviem kritērijiem. Daļai no līdzsvarota tiesību aktu kopuma ir jābūt arī jaunai un taisnīgākai budžeta finansēšanas sistēmai.

Šie ir sarežģīti jautājumi, taču ir pienācis laiks tos atrisināt. Jūnijā Eiropadomei būtu jāuzsāk jauns politisko sarunu posms, īpašu uzmanību pievēršot finanšu un citiem stratēģiskiem jautājumiem. Komisija atzinīgi vērtē Somijas prezidentūras nodomu tūlīt pēc vasaras sākt divpusējas sarunas politiskā līmenī, lai sagatavotu izšķirošo vienošanos Eiropadomē rudenī. Šajās diskusijās būs pilnībā jāņem vērā Eiropas Parlamenta vēlmes attiecībā uz nākotnes finanšu shēmu.

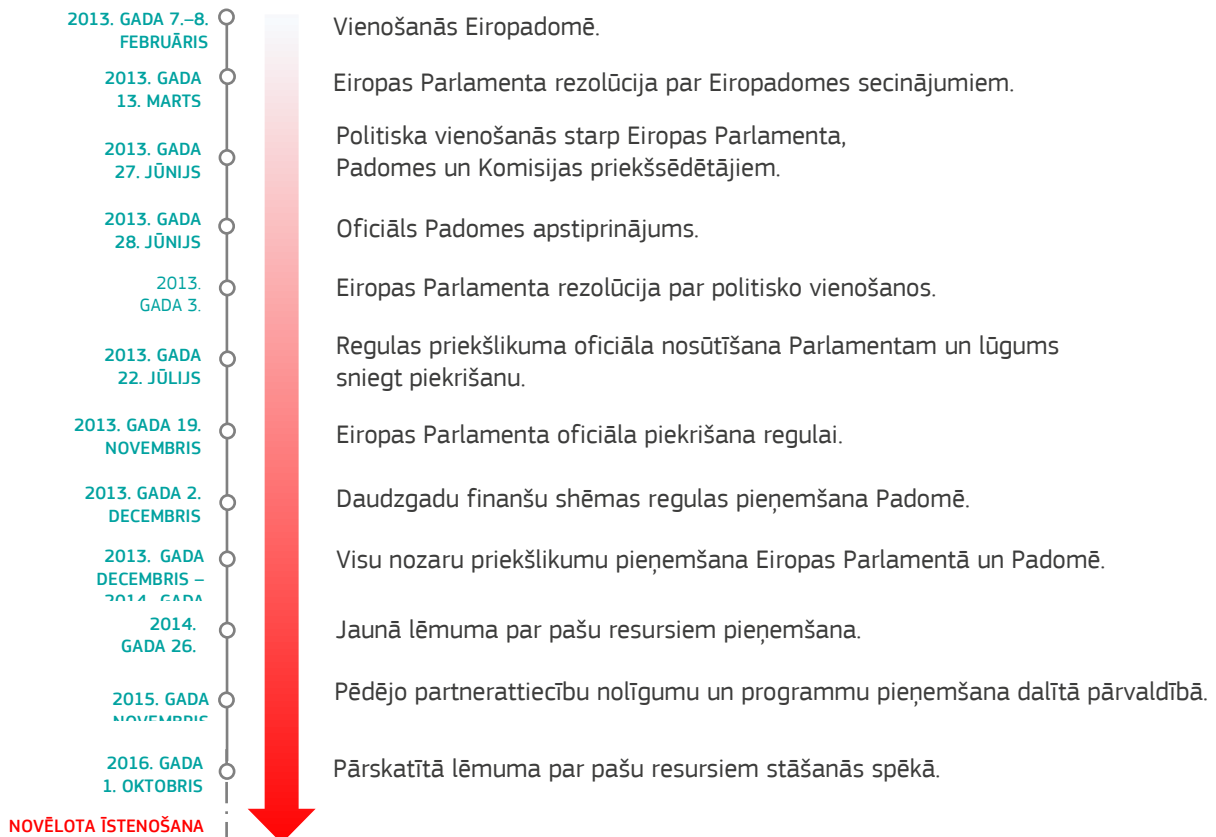
Šā darba steidzamība nav novērtējama par augstu – ne politiskā, ne praktiskā ziņā. Līdz 2021. gada 1. janvārim – brīdim, no kura nākamajai daudzgadu finanšu shēmai ir jābūt juridiski gatavai īstenošanai visās dalībvalstīs, – atlikuši tikai 18 mēneši, un vēl ir daudz darāmā, lai nodrošinātu, ka nākamās finanšu programmas var sākt sniegt rezultātus jau no pirmās dienas. Kad Eiropadome būs panākusi vienošanos, sāksies intensīvs sarunu process ar Eiropas Parlamentu. Regulāra viedokļu apmaiņa starp Eiropas Parlamenta un Padomes prezidentūras pārstāvjiem ir radījusi pozitīvu dinamiku. Tas, cik stipra būs Eiropadomes vēlme panākt rezultātu, būs izšķirošs faktors, lai saņemtu Parlamenta piekrišanu.

Tiklīdz sāks darbu jaunais Parlaments un būs iecelti ziņotāji, būtu jāatsāk sarunas par 37 finanšu programmām. Būs ievērojami jāpaaugrina darbs attiecībā uz tām programmām, par kurām starpiestāžu sarunas vēl nav sākušās, tostarp tādām būtiskām programmām kā kopējā lauksaimniecības politika. Šo darbu varēs pabeigt tikai tad, kad būs panākta vienošanās par kopējo shēmu. Tikai pēc tam, kad programmas būs oficiāli pieņemtas, Komisija varēs pieņemt vajadzīgos deleģētos un īstenošanas aktus, kuriem pēc tam tiks piemērotas attiecīgās pārbaudes procedūras.

DAUDZIE SOĻI STARP VIENOŠANOS EIROPADOMĒ UN PRAKTISKO ĪSTENOŠANU

PAŠREIZĒJĀS SHĒMAS PIEMĒRS

Oficiālās pieņemšanas process ir tikai daļa no stāsta. Laiks ir vajadzīgs arī, lai praktiski sagatavotos jaunajām programmām – gan darbības programmu izstrādei, gan uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus izsludināšanai, gan pārvaldības, uzraudzības un kontroles sistēmu ieviešanai.

Šis darbs var sākties vienlaikus ar tiesiskā regulējuma pabeigšanu, bet to varēs pabeigt tikai tad, kad tiesiskais regulējums būs ieviests. Piemēram, pagāja vēl divi gadi, kamēr tika oficiāli pieņemtas visas dalītās pārvaldības programmas. Projektu faktiskā īstenošana varēja sākties tikai vēl vairākus mēnešus vēlāk, jo dalībvalstīm bija jāpublicē uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus un jāatlasa projekti.

Kavēšanās ar jaunā ilgtermiņa budžeta izpildi radītu ļoti reālas praktiskas sekas. Tiktu atlikti būtiski ieguldījumi, kavētas *Erasmus* apmaiņas un zaudētas darbvietas pētniecībā. Turklāt jauno pašu resursu maksimālo apjomu varēs piemērot tikai tad, kad jauno pašu resursu lēmumu būs apstiprinājušas visas dalībvalstis saskaņā ar to attiecīgajām konstitucionālajām prasībām².

Tādēļ savlaicīga rīcība ir būtiski svarīga, lai politiskie līderi spētu izpildīt apņemšanos “Savienībai nodrošinā[t] līdzekļus, kas ir vajadzīgi, lai sasniegtu tās mērķus un īstenotu tās politiku.” Pabeigt darbu pie nākotnes shēmas un izdevumu programmām savlaicīgi, lai to pilnīga īstenošana būtu iespējama no 2021. gada 1. janvāra, būs sarežģīti, taču iespējami – ja Eiropadome rādīs ceļu.

4. Secinājumi

2019. gads ir Savienības atjaunošanas gads. Deklarācijā, par kuru Eiropas politiskie līderi vienojās Sibiu, pamatojoties uz Bratislavas ceļvedi un Romas deklarāciju, ir noteikta skaidra un pozitīva darba kārtība Savienībai 27 dalībvalstu sastāvā. Eiropas Parlamenta vēlēšanās bija vērojams straujš kāpums demokrātiskā iesaistē Savienībā notiekošajos procesos, reģistrējot lielāko vēlētāju aktivitāti Eiropas Parlamenta vēlēšanās pēdējo 20 gadu laikā, un vēlēšanu kampaņa vairāk nekā jebkad agrāk bija vērsta uz Eiropas jautājumiem.

Tas sniedz jaunu impulsu un steidzamību attiecībā uz noslēguma posmu darbā pie nākotnes finanšu shēmas. Neskaidrība, piemēram, par Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības noteikumiem un termiņiem nenozīmē, ka svarīgi lēmumi būtu jāatliek. Gluži pretēji – ir vēl jo svarīgāk, lai Savienība virzītu uz priekšu savu pozitīvo darba kārtību ar ticību un optimismu.

Sarunas par ilgtermiņa budžetu galvenokārt ir saistītas ar politiskajām prioritātēm un to īstenošanu. Likmes ir augstas, jautājumi ir sarežģīti, un ir jārod delikāts līdzsvars, bet galu galā šo sarunu izdošanās būs atkarīga no politiskās gribas.

Tāpēc Komisija aicina Eiropadomi jūnija sanāksmē sagatavot ceļvedi, kā rudenī panākt vienošanos par nākotnes ilgtermiņa budžetu.

Komisija darīs visu iespējamo, lai atbalstītu Eiropas Parlamentu un Padomi, nodrošinot Savienībai modernu ilgtermiņa budžetu, kas tai ir vajadzīgs, lai risinātu problēmas un izmantotu nākotnes iespējas.

² Pretēji iepriekšējam periodam jaunā daudzgadu finanšu shēma būs jāpapildina ar lēmumā par pašu resursiem noteikto maksimālo apjomu palielināšanu, lai nodrošinātu, ka Savienība jebkuros apstākļos spēj izpildīt savas finanšu saistības.